

2023

Zeleni DNK

DESTINACIJA IDRIJA
ZAVOD ZA TURIZEM IDRIJA

Idrija.

Vsebina

<i>Idrija, biser UNESCO dediščine!</i>	2
ZELENI ATRIBUTI	2
NARAVA IN NARAVNE VREDNOTE	2
KULTURNA DEDIŠČINA	3
TRAJNOSTNA ARHITEKTURA	4
GASTRONOMIJA IN LOKALNO PRIDELANA HRANA	5
SPEKTAKULARNI POSAMEZNIKI.....	6
ZELENI MARKETING	7
KROVNI ZELENI SLOGAN	7
KROVNI ZELENI OPIS	7
ZELENI RAZVOJ	7
ZELENI PRODUKTI V JAVNI LASTI.....	7
ZELENI PRODUKTI V ZASEBNI LASTI	8
RAZVOJ INOVATIVNIH ZELENIH PRODUKTOV (V JAVNI IN ZASEBNI LASTI)	9
5* ZELENA DOŽIVETJA	10
Viri:	12

Idrija.

Idrija, biser UNESCO dediščine!

Destinacija Idrija je edinstven, avtentičen prostor, kjer se tradicija, narava in sodobni človek srečajo v UNESCO globalnem geoparku Idrija. Kljub bogati rudarski preteklosti se na Idrijskem ohranjajo sonaravno izročilo, tipična krajina in prvobitna narava. Ta bogastva, prepletena z Unescovo dediščino živega srebra, obiskovalcu ponujajo raznolika doživetja. Osupljiva narava, ki obkroža Idrijo, bogata tehniška dediščina, prefinjena idrijska čipka in pristni lokalni okusi vas vabijo k raziskovanju!

ZELENI ATRIBUTI

NARAVA IN NARAVNE VREDNOTE

Destinacijo Idrija zaznamuje razgibana pokrajina z malo ravninskega sveta. Visoke kraške planote s strmimi pobočji in razglednimi vrhovi se izmenjujejo z globokimi soteskami in dolinami, ki so jih oblikovali vodotoki. Mesto Idrija, ki leži v kotlini ob reki Idrijci, je obkroženo s tradicionalno kulturno krajino in prvobitno naravo.

Narava na Idrijskem je dobro ohranjena. Bujni gozdovi, ohranjeni vodotoki in velika biodiverzitetna pričajo o sobivanju z naravo in sonaravnem gospodarjenju skozi čas. Destinacija Idrija sovпада z območjem **UNESCO globalnega geoparka Idrija**, ki je bil ustanovljen prav zaradi svoje edinstvene geološke, druge naravne in kulturne dediščine. Geopark Idrija je del s strani Unesca priznane skupnosti globalnih geoparkov.

Idrijski geopark odlikujejo številna manjša in večja območja ohranjanja narave. Največje območje je širši prostor zgornjega porečja Idrijce in Belce s pritoki, ki je že od leta 1993 zavarovano kot krajinski park - **Krajinski park Zgornja Idrijca**. Reka Idrijca, po kateri se park imenuje, izvira pod Mrzlo Rupno na robu Vojskarske planote in je ena najčistejših in za ribolov najprivlačnejših slovenskih rek. V krajinskem parku se nahaja kar 47 naravnih vrednot, od tega 31 državnega in 16 lokalnega pomena. Tu najdemo naravni rezervat Bukov vrh in vrsto naravnih spomenikov (**Divje jezero**, Bedrova grapa, Kramaršca, Jama nad Kobilu idr.). Krajinski park je del Skupnosti zavarovanih območij narave Slovenije, njegovo upravljanje pa je trajnostno naravnano s spodbujanjem varovalnih, ekosistemskih ter sonaravnih rekreativno-turističnih funkcij s krepitvijo trajnostne mobilnosti.

Območja ohranjanja narave najdemo tudi izven krajinskega parka. Na Idrijskem se nahajajo površinske, podzemeljske geomorfološke, geološke, hidrološke, botanične in zoološke naravne vrednote (Idrijca s pritoki, Divje jezero, Trebušica, Babji zob, tektonsko okno Strug itd.). Več kot polovico destinacije pokrivajo **območja Nature 2000** (Idrijca s pritoki, Trnovski gozd, Jelenk, Kendove robe, Studenec izvir - izliv v Kanomljico (pod Vojskarsko planoto) idr.)

Idrija.

Ena izmed morda najbolj znanih naravnih vrednot leži tudi pod samim mestom Idrija, to je **Idrijsko rudišče**, ki je kompleksen geološki pojav z živosrebrovim orudenjem in prevladujočim rudnim mineralom cinabaritom ter posebnostjo – samorodnim živim srebrom.

KULTURNA DEDIŠČINA

Na Idrijskem je največji pečat pustilo pridobivanje živega srebra, ki je bilo v preteklosti gonilo razvoja območja in o njem še danes pričajo številne kulturne, predvsem tehnične znamenitosti. Leta 2012 je bila dediščina živega srebra vpisana na **Unescov seznam svetovne dediščine**. Idrijski rudnik je bil nekoč drugi največji živosrebrov rudnik na svetu, danes pa je najbolj znan **Antonijev rov**, nekdanji rudniški rov, ki je urejen za turistične ogledе. V njem so predstavljeni načini rudarjenja skozi čas. V rovu je tudi podzemna kapela iz 18. stoletja, v kateri so, pred spuščanjem v globine rudnika, rudarji molili za varno vrnitev iz jame.

Poleg rudniških rogov so se ohranili tudi drugi rudniški objekti in naprave, ki so prav tako del Unescove dediščine. Na robu mesta stojijo **Kamšt** - naprava za črpanje vode iz rudnika z velikim vodnim pogonskim kolesom, **Topilnica Hg**, kjer se je predelovala cinabaritna ruda, danes pa obiskovalcem ponuja interaktivno razstavo s predstavitvijo značilnosti, načinov uporabe in predelave živega srebra in Kompresorska postaja. Del dediščine živega srebra so tudi številni jaški, v Frančiškovem so na ogled različni rudniški stroji, malo nad mestom pa stoji še rudniški grad. **Grad Gewerkenegg** je bil zgrajen v 16. stoletju, včasih je v njem domovala rudniška uprava, danes pa je v njem Mestni muzej Idrija, ki hrani edinstveno dediščino rudnika, mesta in idrijske čipke. Če se odpravimo v čudovito idrijsko okolico pa si lahko ob zgornjem toku Idrijce, Belce in Kanomljice ogledamo tudi znamenite **klavže**, vodne pregrade, namenjene plavljenju lesa za potrebe rudnika in mesta.

Na Idrijskem se je vzporedno z rudarjenjem razvijala tudi obrt klekljanja. Idrija je najstarejše slovensko središče ročno klekljane čipke, tu so se razvile prav posebne tehnike in vzorci, ki jih poznamo pod imenom **idrijska čipka**. Ta je kot najkakovostnejši izdelek domače obrti tudi geografsko zaščitena, klekljanje čipk v Sloveniji kot celota pa je, na čelu z idrijsko čipko, vpisano na **Unescov seznam nesnovne dediščine**.

V Idriji še danes deluje **Čipkarska šola Idrija**, ki je z več kot 140-letno tradicijo pomemben steber klekljanja v Evropi. Klekljanje je na Idrijskem še vedno živo, čipkarsko šolo obiskujejo vse generacije, za ohranjanje klekljanja skrbijo tudi klekljarska društva, različni umetniki in oblikovalci pa skrbijo za razvoj inovativnih izdelkov s klekljano idrijsko čipko. Razvoj idrijske čipke skozi čas si obiskovalec lahko ogleda v Mestnem muzeju Idrija, pristen in neposreden stik z živahno dejavnostjo novo nastajajočih ročno klekljanih idrijskih čipk pa nudijo trgovine in studii v Idriji. Zagotovo pa je najlepše doživetje čipke na tradicionalnem tridnevnem **Festivalu idrijske čipke**, ki poteka vsako leto tretji teden v juniju in ponuja strokovna, kulinarična in zabavna doživetja.

Idrija.

Poleg klekljanja so se v Idriji ohranile tudi **druge obrti** in tradicionalni postopki izdelave rokodelskih izdelkov. Predelava volne, lanu, polstenje, tkanje, predenje, obdelovanje lesa in lončarstvo so bile tradicionalne obrti idrijskega podeželja, ki jih številni posamezniki in društva zopet obujajo. Nastajajo izdelki, narejeni s skrbnostjo in ljubeznijo, ki so dokaz bogatega kulturnega izročila v tukajšnjem prostoru in so zbrani pod okriljem kolektivne blagovne znamke Geoparka Idrija – **Idrija izbrano**.

Posebno mesto v kulturni zgodovini Idrije ima godba na pihala, ki ima tradicijo že iz 17. stoletja. Godbeno društvo rudarjev Idrija ima danes status društva posebnega družbenega pomena. **Idrijska godba** predstavlja živo dediščino nacionalnega pomena in je vpisana v nacionalni Register žive kulturne dediščine.

TRAJNOSTNA ARHITEKTURA

Na Idrijskem so se stavbe in naselja oblikovala in umeščala v prostor ob upoštevanju specifičnih naravnih dejavnikov, omejenosti prostora za gradnjo ter znanja in veščin gradnje. Stavbe, domačije in naselja so danes pomembne sestavine kulturne krajine in prostorske identitete. Za Idrijsko so značilne preproste zgradbe s simetričnimi dvokapnimi strehami, zgrajene predvsem iz lesa in kamna. Zaradi pomanjkanja prostora so bile večnadstropne. Takšne hiše danes najdemo predvsem v Idriji, nekatere pa tudi na podeželju. V preteklosti je bila vsa gradnja trajnostna, uporabljali so se lokalni, naravni materiali, na Idrijskem pa so zaradi razgibanega prostora, z malo za kmetijstvo primernih površin, s prostorom varčevali.

Najbolj prepoznavna hiša na Idrijskem je rudarska hiša, ki se je gradila konec 18. in v 19. stoletja, ko je ta tip gradnje zaznamoval tudi podobo Idrije. Rudarska hiša je poseben tip hiše z zidanim pritličjem in leseno konstrukcijo v nadstropjih, gradnja je visoka, s strmo leseno streho. Zunanje stene so iz desk, obite z letvami na ribjo kost in ometane z malto. Strehe so bile prekrite z jelovimi skodlami. Ob rudarski hiši je bil praviloma tudi vrt za pridelavo zelenjave. V idrijskih rudarskih hišah je zaradi stanovanjske stiske v mestu ponavadi bivalo več najemniških družin.

V Idriji stojita še 102 rudarski hiši, a le malo jih je ohranilo vse arhitekturne značilnosti. Eno izmed hiš – **Idrijsko rudarsko hišo** je kupil in obnovil Mestni muzej Idrija in je danes urejena za ogled. V njej lahko poleg same arhitekture spoznate tudi kako je včasih potekal skromni vsakdan idrijskih družin.

V Idriji, v mestnem središču, najdemo bolj tipično meščansko gradnjo z Mestno hišo iz leta 1898 in monumentalno stavbo Rudniške ljudske šole (danes Čipkarska šola Idrija). Za Idrijo so značilni tudi številni drugi, nekoč rudniški, objekti (Magazin – nekdanje rudniško žitno skladišče, Teater – nekdanje gledališče, Šelštev – eden od najstarejših vhodov v rudnik in drugi objekti, ki so služili pridobivanju živega srebra).

Idrija.

V 19. stoletju je rudniška uprava v Idriji, zaradi naraščajočega števila rudarskih družin in stanovanjske stiske, začela graditi prve stanovanjske rudarske bloke – **prhavze**, s preprostimi stanovanji. Večina prhavzov je še danes ohranjena in varovana kot kulturna dediščina.

Skozi različna zgodovinska obdobja so se v Idriji pojavljali tudi drugi tipi objektov, ki so grajeni v slogu svojega časa. Po drugi svetovni vojni pa smo priča prekinjanju tradicionalnega stavbarstva in sledenju tujim zgledom in univerzalnim oblikam ter pojavu sodobne gradnje.

V zadnjem času se arhitektura zopet vrača na trajnostno pot, v Idriji je še vedno močno izražena **racionalna raba prostora**, pri načrtovanju gradenj se upoštevajo tudi značilnosti prostora in obstoječih stavb. Povečuje se uporaba trajnostnih materialov, trajnostno naravnane obnove obstoječih objektov in **gradnja energetsko učinkovitih stavb**.

GASTRONOMIJA IN LOKALNO PRIDELANA HRANA

Okusi Idrije in okolice so okusi tradicije in lokalne narave. Iz naravnih, preprostih, domačih sestavin gospodinje na Idrijskem ustvarjajo čudovite okuse, ki se skozi čas niso dosti spremenili.

Najbolj znani so zagotovo **idrijski žlikrofi**, z nacionalno in evropsko oznako Zajamčena tradicionalna posebnost. Idrijski žlikrofi so testenine, polnjene z začinjenimi kroglicami iz kuhanega krompirja, zabeljenega s praženo čebulo in zaseko. V Idriji jih pripravljajo že vsaj stopetdeset let. Postreženi so na različne načine: z ocvirki, bakalco - tradicionalno omako iz koštrunovega mesa, pečenko, gobovo ali drugo omako in predstavljajo nepogrešljiv del gostinske ponudbe našega najstarejšega rudarskega mesta.

Raznovrstnost priprave in postrežbe idrijskih žlikrofov prazujemo vsako leto na **Prazniku idrijskih žlikrofov**. Dogodek je prvovrstno kulinarčno doživetje, ki tradicionalno idrijsko jed predstavlja v sodobni luči. Predzadnja avgustovska sobota je vsako leto rezervirana za predstavitev certificiranih izdelovalcev idrijskih žlikrofov, okušanje inovativnih omak lokalnih kuharskih mojstrov, tekmovanje lovskih družin v pripravi divjačinske bakalce ter za sproščeno druženje v družbi vrhunskih vinarjev in mikropivovarjev.

Vsakodnevni jedilnik rudarskih družin so v preteklosti sestavljale tudi jedi kot so smukavc (zeljna juha s krompirjem), ocvirkovca (slana ocvirkova potica), zeljševka (potica z drobnjakom) ali pfarski štruklji.

Pravijo, da je ob vsaki hiši v mestu nekoč rasel tudi pelinov grm. Rudarji so pelin kuhali in "pelinovko" mešali s špiritom v **geruš**, pelinovo grenčico. Danes lahko v Idriji poskusite nekoliko bolj sofisticirano, zeliščno različico geruša, ki je del ponudbe kolektivne blagovne znamke destinacije. Pelinova grenčica z dodatkom zelišč je priljubljeno darilo, grenak požirek geruša pa se kot aperitiv prileže ostalim idrijskim specialitetam.

Idrija.

Poleg tradicionalnih jedi lahko obiskovalec Idrije uživa tudi v drugih prehranskih izdelkih pripravljenih v sozvočju z naravo. Idrijsko je že od nekdaj dom prvovrstnega medu, mesnin in mlečnih izdelkov, najkakovostnejši se ponašajo tudi s certifikatom Idrija izbrano. Najlažje jih spoznate, če poskusite **Idrijski zajtrk**, ki združuje le najbolj pristne, domače okuse.

SPEKTAKULARNI POSAMEZNIKI

Idrija ni le dom bogate kulturne in naravne dediščine ter izjemne kulinarike, ampak tudi dom številnih posameznikov, ki so in še vedno prispevajo k razvoju in prepoznavnosti naših krajev.

Najpomembnejša oseba za Idrijo je morda **Škafar**, izdelovalec sodov, ki je po legendi konec 15. stoletja v studencu odkril živo srebro in omogočil, da se je razvila živosrebrna zgodba Idrije, zaradi katere se je kraj razvijal.

Tu je v preteklosti delovalo mnogo znanih osebnosti, ki so sem prišli predvsem zaradi rudnika. V 18. stoletju je v Idrijo kot prvi rudniški zdravnik prišel **Giovani Antonio Scopoli**, ki je s svojim delom na področju naravoslovja takorekoč utemeljil slovensko botanično znanost. Kot rudniški zdravnik je v the krajih deloval še en naravoslovec – **Balthasar Hacquet**, ki je svoja raziskovanja narave na Kranjskem znanstveno popisal v delu Oriktografija Kranjske ali fizikalno zemljepisje vojvodine Kranjske.

V Idriji je kasneje deloval še **Jožef Mrak**, ki se je v zgodovino zapisal kot vrhunski jamomerec, geodet, kartograf in nenazadnje načrtovalec znamenitih klavž.

Tu so živele ali se rodile tudi pomembne ženske. Zanimivi sta **Eva Lucija Cecilija Viktorija Kraus**, skrivnostna ženska, ki naj bi bila Napoleonova ljubica in **Marina Melhiorca**, prekupčevalka s čipkami in živim srebrom, zaradi katere se je v Idriji odvil velik sodni proces.

Ženske so v Idriji veliko prispevale k razvoju klekljanja – **Ivanka Ferjančič** ima velike zasluge za razvoj idrijske čipke in ustanovitev Čipkarske šole Idrija, kjer je bila konec 19. stoletja tudi prva učiteljica. Kasneje je v Idriji delovala **Zorka Rupnik**, znana risarka papircev (vzorčnih predlog) za klekljane čipke.

V novejši zgodovini je bila Idrija vedno dom številnim športnikom in glasbenikom ter kulturnim ustvarjalcem.

V Idriji je bil rojen **Stanko Bloudek**, športnik in znameniti letalski konstruktor ter načrtovalec športnih objektov, Idrija pa je znana tudi po uspešnih voznikih rallyja (Rok Turk, Darko Peljhan), kolesarjih (Valter Bonča, Borut Božič, Jan Tratnik) in košarkašu Luki Rupniku.

Konec 19. Stoletja se je tu rodil glasbenik, skladatelj in zborovodja **Zorko Prelovec**, glasbeno ustvarjanje v Idriji pa je bilo pestro tudi v času nastanka glasbenih skupin kot so **Kuzle, Zablujena generacija in Kingston**.

Idrija.

ZELENI MARKETING

KROVNI ZELENI SLOGAN

Idrija, biser UNESCO dediščine!

KROVNI ZELENI OPIS

Destinacija Idrija je edinstven, avtentičen prostor, kjer se tradicija, narava in sodobni človek srečajo v UNESCO globalnem geoparku Idrija. Kljub bogati rudarski preteklosti, se na Idrijskem ohranjajo sonaravno izročilo, tipična krajina in prvobitna narava. Ta bogastva, prepletena z Unescovo dediščino živega srebra, obiskovalcu ponujajo raznolika doživetja. Osupljiva narava, ki obkroža Idrijo, bogata tehniška dediščina, prefinjena idrijska čipka in pristni lokalni okusi vas vabijo k raziskovanju!

ZELENI RAZVOJ

ZELENI PRODUKTI V JAVNI LASTI

V destinaciji Idrija se veliko posvečamo oblikovanju trajnostnih produktov, akcij in doživetij, pri čemer so upoštevani vsi trije vidiki trajnosti. Zeleni produkti temeljijo na ohranjanju dediščine in tradicije, vključevanju lokalnih obrtnikov, pridelovalcev in predelovalcev. S tem se krepi družbeno in gospodarsko okolje, ob izvedbi pa se poudarja raba okolju prijaznih materialov, spodbuja trajnostna mobilnost, ekološko ravnanje z odpadki in drugi ekološki vidiki.

Dva izmed najpomembnejših javnih trajnostnih produktov sta naša največja festivala – **Festival idrijske čipke** in **Praznik idrijskih žlikrofov**. Oba sta namenjena promociji in ohranjanju še vedno žive kulturne dediščine – kljepljanja idrijske čipke in izdelave idrijskih žlikrofov. Obe prireditvi potekata enkrat na leto in ponujata bogat program za vse generacije. Za oba festivala je ključnega pomena vključevanje in povezovanje lokalnih ponudnikov, ki na festivalih predstavljajo svoje delo, izdelke, jedi. V okviru festivalov skrbimo za okolje - že nekaj let namreč uporabljamo povratne kozarce, sodelujoče ponudnike spodbujamo k uporabi biorazgradljivih krožnikov in pribora, ponudba na festivalih pa večinoma izvira iz lokalnega okolja z uporabo lokalnih sestavin.

Idrija.

Trajnostno naravnost je tudi dogodek **Vikend brez avtomobila v Krajinskem parku Zgornja Idrija**, ki z zanimivim programom nagovarja tako prebivalce kot obiskovalce. Dogodek, ki poteka vsako leto junija vsebuje različne trajnostne elemente. V prvi vrsti je namenjen spodbujanju **trajnostne mobilnosti** v Krajinskem parku Zgornja Idrija, saj se na ta dan dostopna cesta v krajinski park zapre za motoriziran promet, v krajinski park vozi brezplačni avtobus, spodbujamo tudi dostop peš ali s kolesom. V okviru dogodka organiziramo športne in zabavne dogodke ter animacije za najmlajše, vse pa spremlja kulinarčna ponudba lokalnih ponudnikov ob uporabi trajnostne embalaže.

Ker je destinacija prepredena s čudovitimi kolesarskimi in pohodnimi potmi, lahko obiskovalci izbirajo tudi med različnimi športnimi aktivnostmi, tak je na primer pohod po **Feldbanu**, kjer udeleženci spoznavajo specifične razmere v katerih je Feldban – vojaška ozkotirna železnica iz časa 1. svetovne vojne – nastal. Udeležencem ponujamo uporabo brezplačnega avtobusa do izhodiščne točke pohoda in po dogovoru pripravimo tudi malico iz lokalnih izdelkov. Za spodbujanje trajnostne mobilnosti smo oblikovali tudi produkt **gEoKOLO**, vodene e-kolesarske ture z možnostjo izposoje e-koles.

Zanimiva doživetja oblikujejo tudi pri naših največjih ponudnikih (javna zavoda Center za upravljanje z dediščino živega srebra in Mestni muzej Idrija). Ta doživetja odsevajo lokalni značaj in pripovedujejo lokalne zgodbe, hkrati pa prispevajo k sezonalizaciji in razvoju destinacije. Takšni sta doživetji **Lov na Perkmandličkov zaklad** in **Lov na alkimistični zaklad**, ki predstavljata poučno dogodivščino za celo družino v idrijskem rudniku oz. Topilnici živega srebra, na Gradu Gewerkenegg pa se lahko odpravite na **Grajski sprehod v družbi tihotapke Melhiorce**, kjer boste aktivno vključeni v ogled in v neposrednem stiku z muzejskimi predmeti.

Obiskovalec se lahko ustavi tudi v našem **Centru za obiskovalce**, kjer je na poučen, zanimiv in interaktiven način predstavljen celoten Geopark Idrija in možnosti, ki jih ponuja. Geopark Idrija pa si vsak lahko ogleda tudi s pomočjo aplikacije TurfHunt, ki ponuja več različnih peš ogledov.

Za konec izpostavimo še en trajnosten produkt destinacije, **Idrijski zajtrk**, ki združuje lokalne dobrote s certifikatom odličnosti Idrija izbrano. Idrijski zajtrk je oblikovan izključno skozi lokalno dobavno verigo, v sodelovanju s ponudniki in gostu ponudi domače okuse, pridelane v sozvočju z naravo.

ZELENI PRODUKTI V ZASEBNI LASTI

Ponudniki v destinaciji idrija so, kot je to v idrijski naravi, ustvarjalni in iznajdljivi ter stalno snujejo nove aktivnosti in doživetja s trajnostnim pridihom. Za idrijsko je značilno ohranjanje tradicije in inovativno povezovanje tradicije in sodobnosti, ter oblikovanje produktov v povezavi z naravno in kulturno dediščino - takšna so večinoma tudi doživetja.

Idrija.

V Idrijskih Krnicah posebna doživetja pripravljajo v **Hiški na Griču**. Poleg nadstandardne namestitve v sodelovanju z lokalnimi ponudniki ponujajo degustacije lokalnih dobrot in wellness ponudbo v objemu narave ali v objektu nekdanjega zaklonišča iz časa Alpskega zidu.

Posebna, butična doživetja razvija tudi somelje **Dejan Levpušček**, ki v svoje degustacije vin vključuje lokalne dobrote in produkte Idrija izbrano, dogodke pa izvaja na različnih lokacijah kot so Antonijev rov, Hiška na Gričku, Šturmajce, Lajšt itd.

Na Idrijskem je zelo aktivna Rokodelska sekcija Društva rejcev drobnice Idrija-Cerkno, ki se posveča ohranjanju, obujanju in promociji starih obrti. Društvo s svojimi čudovitimi **rokodelskimi delavnicami tkanja in polstenja z lokalno volno** veliko prispeva k ohranjanju teh pomembnih znanj in kreptvi lokalne identitete. Svoje trajnostne izdelke in volno pa so vključili tudi v kolektivno blagovno znamko destinacije.

Na še eni izmed idrijskih planot – v Zadlogu, deluje tudi Mikaela Toczek, ki je v okviru svojega podjetja More to Explore zasnovala **aktivna vodena doživetja v naravi**, s katerimi udeležencem razkriva skrite čudovite koticke naše narave. Obiskovalce v naravo popelje peš ali na krpeljah, izvaja pa tudi fotografske in druge izobraževalne delavnice spoznavanja narave.

Na Idrijskem so živa tudi druga društva in ponudniki, ki s svojo ponudbo krepijo trajnostni značaj destinacije.

Zavod ID20 veliko dela na področju ohranjanja in oživljanja starih rudarskih hiš ter druge kulturne dediščine, Jahalna šola Sever ponuja doživetja s poniji in konji, v Kanomlji pa je turistično društvo oblikovalo posebno vodeno turo **Medeni krog**, ki povezuje tradicijo čebelarstva, izjemno pokrajino in lokalno kulinariko.

Ponudbi se pridružuje tudi ponudnik iz Cerkljanskega – Pivovarna Zajc, ki z vključitvijo v kolektivno blagovno znamko Idrija izbrano dopolnjuje dogodke in doživetja na Idrijskem.

RAZVOJ INOVATIVNIH ZELENIH PRODUKTOV (V JAVNI IN ZASEBNI LASTI)

V destinaciji Idrija vztrajno stopamo v trajnostno smer. Območje destinacije je območje UNESCO globalnega geoparka Idrija, katerega temeljno poslanstvo je prav sonaravno, trajnostno upravljanje območja, ki temelji na spodbujanju sodelovanja z lokalnimi ponudniki in skupnostjo ter skrbi za naravno in kulturno dediščino. Aktivnosti in trajnostno držo obdobjno preverja tako komisija skupnosti geoparkov, kot preveritelji Zelene sheme slovenskega turizma, v katero smo vključeni vse od začetka in kjer smo na zadnjem ocenjevanju prejeli zlati znak.

Idrija.

Razvoj zelenih produktov pri nas v veliki meri poteka v okviru **Kolektivne blagovne znamke Geoparka Idrija - Idrija izbrano**, kjer se prepleta delo javnega in zasebnega sektorja in v katero je vključenih že preko 40 ponudnikov in preko 150 produktov. Kolektivna blagovna znamka je bila v izhodšču zasnovana kot trajnostna znamka po modelu Izvorno slovensko, s skrbno zastavljenim okvirom, pravili in ocenjevanjem, ki certifikat odličnosti dodeli le najbolj kakovostnim izdelkom. V znamko se vključujejo rokodelski in prehranski izdelki, jedi, prireditve in doživetja, ki morajo temeljiti na lokalni identiteti in pretežno uporabljati lokalne surovine, izpostavlja se kakovost in lokalna zgodba. Obseg in rast znamke nam dokazujeta, da se v destinaciji dela kakovostno in trajnostno in da tako pri zasebnih kot javnih ponudnikih ne manjka idej in elana za oblikovanje trajnostnih produktov.

Razvoj nekaterih zelenih produktov je vezan tudi na posamezne **projekte**, tako je na primer nastalo VR doživetje rotacijske peči v Topilnici Hg, ki pomeni veliko obogatitev naše ponudbe brez dodatnega obremenjevanja okolja in aplikacija Skrivnostna kamšt, ki ponuja ogled Idrijske kamšti z uporabo digitalnega sredstva – aplikacije. Na isti projekt je vezano tudi oblikovano **5*doživetje Čipke v malhi, živo srebro v žepu**, ki povezuje zgodbo Marine Melhiorce, prekupčevalke s čipkami, lokalna društva, ponudnike in lokalno kulinariko.

S pomočjo projektnih sredstev je bila obujena tudi trasa Feldbana, ki je postal najbolj obiskana pohodniška pot, in Medeni krog, vodeno doživetje v Kanomlji.

S pripravo Upravljalškega načrta za Krajinski park Zgornja Idrija so se zastavile tudi osnovne smernice za oblikovanje dodatne **ponudbe, vezane na krajinski park**, reko Idrijo in našo bogato naravo. Predviden je razvoj vodenih tur, ogledov in delavnic v krajinskem parku, načrtuje pa se tudi nova vstopna točka v krajinski park z izrazitim poudarkom na trajnostni mobilnosti in digitalizaciji.

Zeleni produkti nastajajo tudi za namen in potrebe organizacije **Tedna geoparkov**, ki poteka vsako leto spomladi. V sklopu Tedna geoparkov se v sodelovanju z lokalnimi društvi in ponudniki oblikujejo dogodki kot so organizirani in vodeni pohodi, razstave na temo značilnih rastlinskih vrst, spoznavanje narave, divjih živali in opazovanje zvezd, ki vsako leto pritegnejo veliko obiska.

5* ZELENA DOŽIVETJA

V destinaciji se zavedamo pomembnosti razvoja 5-zvezdične, butične ponudbe, ki nagovarja zahtevnega gosta, zato zbiramo ideje, izvajamo izobraževanja in snujemo nove produkte. Zaenkrat je naša ponudba bolj na začetku, a v prihodnjih letih je naš cilj razviti tudi več 5-zvezdičnih, edinstvenih doživetij, ki bodo seveda že v osnovi trajnostna.

V zadnjih letih smo že oblikovali 5-zvezdično doživetje Čipke v malhi, živo srebro v žepu, ki na zanimiv način podaja zgodbo Marine Melhiorce, prekupčevalke s čipkami in živim srebrom in

Idrija.

njeno zgodbo preplete z zgodbo mesta in življenja v njem. Doživetje vključuje animacije in lokalno kulinariko, zaključi pa se s predstavo na Gradu Gewerkenegg, ki obiskovalcu na čisto poseben način zaokroži podano zgodbo.

Elemente petzvezdičnosti in butičnosti vključujemo tudi v naše druge dogodke, ki jih sicer zaenkrat organiziramo občasno oziroma po dogovoru. Takšne so na primer degustacije **Okusi izbrano**, kjer obiskovalcem ponujamo lokalno kulinariko v posebnem ambientu Centra za obiskovalce, ki si ga seveda tudi (vodeno ali samostojno) ogledajo, ter **degustacije v Mestnem čebelnjaku**.

Ker smo prepričani, da je kulinarika zelo pomemben vir 5-zvezdičnosti, smo organizirali tudi kar nekaj drugih vrhunskih kulinarčnih dogodkov. Posebno doživetje za obiskovalce smo pričarali na **Kulinarčnih obzorjih**, kjer je idrijski rudnik oživel na prav poseben način. V rudniku se je odvila nepozabna kulinarčna izkušnja s 5-hodnim menijem idrijskih okusov. V spremstvu vodiča in kulinarčnih mojstrov so se obiskovalci podali na pot 500-letnega rudarjenja skozi prizmo tradicionalnih okusov predstavljenih v sodobnih jedeh.

Posebno kulinarčno doživetje so oblikovali tudi organizatorji Praznika idrijskih žlikrofov. **Grajska poslastica** je bila organizirana kot poseben gastronomski dogodek v čudovitem ambientu dvorišča Gradu Gewerkenegg in je spojila bogato tradicijo, kakovostne lokalne sestavine in drzne moderne pristope. Dogodek je potekal kot pred-dogodek Festivala idrijskih žlikrofov, z glasbeno in vinsko spremljavo.

Ker je naša destinacija tudi kraj čudovite neokrnjene narave, snujemo tudi doživetja, ki bodo še bolj vključevala doživljanje le te. V načrtu imamo gradnjo več funkcijske vstopne točke v Krajinski park Zgornja Idrija, ki bo izhodišče za izvajanje različnih aktivnosti in doživetij. Idejno sta že oblikovani doživetji Večer pod zvezdami in Fotoribolov. Prvo bo združevalo kulinarčno izkušnjo v Krajinskem parku Zgornja Idrija, drugo pa spoznavanje vodnega sveta Belce in Idrije s podvodnim fotografom. V okviru obeh doživetij bodo udeleženci spoznavali tudi pomen ohranjanja čudovite narave krajinskega parka in se prepustili spokojnosti in miru, ki ga ta svet ponuja.

Idrija.

Viri:

Gantar, D. in Goršič, N. (2020). Naše hiše, Priročnik za lastnike, načrtovalce in izvajalce novogradenj in prenov stanovanjskih stavb v Občini Idrija. Urbanistični inštitut Republike Slovenije in Občina Idrija.

http://www.uirs.si/pub/nase_hise.pdf

Bajec Rupnik, U., Čibej, M. in Erjavec, N. (2023). Katalog izdelkov Idrija izbrano. Zavod za turizem Idrija.

<https://www.geopark-idrija.si/wp-content/uploads/2023/04/idrija-izbrano-katalog-ponudnikov-2023.pdf>

Načrt upravljanja Krajinskega parka Zgornja Idrija

<https://www.geopark-idrija.si/wp-content/uploads/2022/05/novice-nacrt-upravljanja-priloga.pdf>

<https://www.visit-idrija.si/>

<https://www.geopark-idrija.si/>

<https://www.idrija.si/>

